

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
(найменування центрального органу управління освітою, власника)

_____**ЛОГОПЕДИЧНИЙ МАСАЖ**_____
(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
підготовки бакалавр_____
(назва рівня вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень))
спеціальності 016 спеціальна освіта
(код і назва спеціальності)
напряму _____
(код і назва напряму)

(шифр за ОПП _____)

2016 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Запорізький національний технічний університет

(повне найменування вищого навчального закладу)

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Бурка О.М. старш. викладач кафедри спеціальної освіти та реабілітології

_____

_____

Обговорено та рекомендовано до затвердження Вченою радою інституту, факультету, методичною радою

“ _____ ” _____ 2016 року, протокол № ____

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “Логопедичний масаж” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму (спеціальності) 016 корекційна освіта.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасні теоретичні уявлення та практичні досягнення в галузі масажу та самомасажу, що в комплексному використанні дозволяють ознайомити студентів з механізмами впливу масажу на організм людини та практичними навичками техніки та методики масажу в логопедії.

Міждисциплінарні зв'язки: “Анатомія”, ”Фізіологія”, ”Біохімія”, “Морфологія“, “Лікувальна фізична культура”, а також дисциплін, пов'язаних з лікуванням і реабілітацією хворих.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Науково-теоретичні та методичні основи логопедичного масажу. Техніка, методика та фізіологічний вплив прийомів масажу.

2. Логопедичний масаж при різних мовленнєвих порушеннях.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни «Логопедичний масаж» полягає в тому щоб ознайомити студентів з теоретичними, методичними та практичними основами логопедичного масажу; з сучасними психолого- педагогічними та медичними дослідженнями щодо впливу масажу на організм людини; з основними проблемами впровадження елементів лікувального масажу в процес подолання вад мовлення у дітей; сприяти розумінню та вмінню студентів користуватися психолого-педагогічної діагностики задля визначення ступеня та структури дефекту мовлення дитини; деталізацію і розширення основних фахових компетентностей: корекційно-педагогічної, корекційно-методичної, логодіагностичної і логокорекційної, проектувати напрямки масажу в логопедичній роботі з дітьми з урахуванням індивідуальних і діагностичних особливостей та передбачати її результати.

1.2. **Завданнями** вивчення дисципліни “Логопедичний масаж” є:

- поглибити знання студентів щодо анатомії фізіології органів мовлення в нормі та при патології;
- формувати систему теоретичних знань та практичних умінь, необхідних для виконання диференційованого логопедичного масажу дітям різних нозологій;
- ознайомити з науково-теоретичними основами застосування засобів логопедичної реабілітації у комплексній корекційно-розвитковій роботі з дітьми, що мають порушення психомовленнєвого розвитку;
- ознайомити студентів з умовами правильної організації і проведення масажу в

логопедичній практиці, методикою логопедичного масажу та технікою його виконання;

- ознайомити студентів із сучасними інноваційними техніками логопедичного масажу для дітей з порушеннями психомовленнєвого розвитку;
- розкрити особливості та закономірності розвитку, а також потенційні можливості усіх категорій дітей, які мають психофізичні порушення, надати інформацію про сучасні методи та прийоми логопедичного масажу для окресленої категорії дітей;

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- основні закономірності вікового анатомо-фізіологічного розвитку дітей дошкільного та шкільного віку;
- теоретичні і природничо-наукові основи та засоби гігієнічного виховання дітей;
- анатомію і фізіологію нервової системи; основні хвороби нервової системи та сучасні методи їх лікування; проблеми зв'язку невропатології і дефектології; методи реабілітації дітей з порушеннями нервової системи;
- причини виникнення, прояву та закономірності мовленнєвих відхилень, методи їх профілактики, лікування та організації допомоги дітям з важкими вадами мовлення;
- причини і патогенез вад мовлення їх класифікації; засоби допомоги дітям у спеціальних закладах; основні положення про реабілітацію та соціально- трудову адаптацію дітей;
- вплив логопедичного масажу на організм дитини;
- про роль масажу у забезпеченні психічного здоров'я та розвитку дітей профілактику захворювань та догляд за дітьми.

вміти:

- проектувати напрямки логопедичного масажу з дітьми з урахуванням індивідуальних та діагностичних особливостей;
- тренувати вміння визначати стан м'язового тону органів артикуляційного апарату, форму і структуру мовленнєвого порушення та здійснювати диференційований вибір комплексу масажних рухів в залежності від стану м'язового тону та емоційного стану дитини, що має порушення психомовленнєвого розвитку;
- передбачати результат лікувального масажу;
- прогнозувати процес розвитку особистості дитини;
- передбачати поведінку дитини з вадами мовлення під час застосування елементів масажу;
- виконувати масаж з використанням зондів та без них;

- планувати логопедичний масаж на занятті;
- виконувати різні прийоми логопедичного масажу та пасивно-активної артикуляційної гімнастики.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин 3 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні та методичні основи логопедичного масажу. Техніка, методика та фізіологічний вплив прийомів масажу.

Істрія виникнення масажу. Логопедичний масаж як ефективний засіб логопедичної реабілітації дітей, які мають порушення мовленнєвого та психофізичного розвитку. Фізіологічне обґрунтування застосування логопедичного масажу. Цілі і завдання логопедичного масажу. Етапи логопедичного масажу. Види логопедичного масажу та їх поєднання. Центральний та периферичний відділи мовленнєвого апарату. Будова головного мозку. Будова голови і шиї. Кістки черепа. Кістки голови. М'язи голови. Жувальні м'язи, їх основні функції. Група мимічних м'язів, їх функції. М'язи шиї, їх основні функції. Робота м'язів голови і шиї. Кровопостачання м'язів голови і шиї. Нерви голови і шиї. Анатомія і фізіологія органів артикуляційного апарату. Порожнина рота: ясна, зуби, тверде піднебіння. М'язи губ, щік, м'якого піднебіння і зівя. Їх функції, іннервація. Язик, його відділи. Скелетні м'язи язика, їх функції. Власні м'язи язика, їх функції. Іннервація м'язів язика. Вузечка язика. Під'язикова кістка, м'язовий апарат під'язикової кістки, його іннервація. Слинні залози. Гортань. М'язи гортані, їх функціональна характеристика. Час проведення масажу в структурі логопедичного заняття. Дозування та тривалість логопедичного масажу. Положення тіла пацієнта під час проведення логопедичного масажу. Показання та протипоказання до застосування диференційованого логопедичного масажу. Гігієнічні вимоги до проведення логопедичного масажу: організація робочого місця, положення кушетки, інструментальний столик, медичні матеріали та препарати. Основні прийоми класичного логопедичного масажу: погладження, розтирання, розминання, вібрація, поколювання, щільне натискання. Методичні вказівки та помилки при їх виконанні. Комплексне використання прийомів логопедичного масажу.

Змістовий модуль 2. Логопедичний масаж при різних мовленнєвих порушеннях.

Диференційоване використання прийомів логопедичного масажу в залежності від форми дизартрії. Етапи логопедичного масажу при ДЦП. Види логопедичного масажу при ДЦП. Використання «рефлекс-забороняючих» позицій при проведенні логопедичного масажу дітям, що хворі на ДЦП. Використання прийому перехресного точкового масажу при гіперкінезах артикуляційної мускулатури. Поєднання прийомів масажу і пасивної гімнастики. Особливості

використання логопедичного масажу при стергій формі дизартрії. Загальні методичні рекомендації до проведення логопедичного масажу при ринолалії в доопераційний та післяопераційний періоди. Техніка масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів піднебінної занавіски, піднебінно-язикових та піднебінно-глоткових м'язів. Додаткові методи впливу. Пасивно-активні вправи, які стимулюють роботу піднебінно-глоткових м'язів. Використання точкового масажу при проведенні фонаційної гімнастики. Вплив логопедичного масажу на емоційний стан дітей, що заїкаються. Комплексне використання прийомів класичного і точкового масажу. Вибір прийомів і методики масажу в залежності від клінічної форми заїкання. Організація логопедичного заняття з дітьми, що заїкаються із включенням прийомів логопедичного масажу. Проведення масажу за допомогою спеціальних інструментів: постановочних зондів, шпательів, зубних щіток, масажерів для язика. Методика зондового масажу О.В. Новікової. Вивчення спеціальних масажних зондів О.В. Новікової. Техніка виконання масажних прийомів зондами № 1-8. Зондовий масаж язика.

3. Рекомендована література

Базова

1. Атлас массажиста. – К: Вид „Слово”, 2008.
2. Архипова Е.Ф. Логопедический массаж при дизартрии / Е.Ф.Архипова. – Москва: АСТ: Астрель, 2010.
3. Бернер Ж.-К., Бертран Н. Массаж. 20 основных техник / Ж.-К. Берлен, Н.Бертран; [пер. з франц.]. – Харьков-Белгород, 2013. – 176с.
4. Дедюхина Г.В., Янышева Т.А., Могучая Л.Д. Логопедический массаж и лечебная физкультура с детьми 3-5 лет, страдающими детским церебральным параличом. Учебно-практическое пособие для логопедов и медицинских работников. – М.: Изд «Гном и Д», 2001. – 32 с. (Практическая логопедия)
5. Мисула І.Р. та ін. Медична та соціальна реабілітація / І.Р.Мисула та ін. – Тернопіль: ТДМУ, 2005.
6. Повалева М.А. Справочник логопеда / М.А.Повалева. – Ростов-на-Дону: Фенікс, 2003.
7. Санс Менгібар Х.М. Дитячий масаж / Хосе Мануель Санс Менгібар; [пер. з ісп.]. – Х.: Фактор, 2011. – 160с.
8. Степашко М.В., Сухостат Л.В. Масаж і лікувальна фізкультура в медицині: підручник / М.В. Степашко, Л.В. Сухостат. – К.: ВСВ «Медицина», 2010. – 352 с.

Додаткова література

1. Архипова Е.Ф. Логопедический массаж при дизартрии / Е.Ф.Архипова. – М.: АСТ: Астрель; Владимир: ВКТ, 2008. – 20с.
2. Блыскина И.В. Комплексный подход к коррекции речевой патологии у детей. Логопедический массаж: Методическое пособие для педагогов дошкольных образовательных учреждений / И.В

Блыскина. – СПб.: ДЕТСТВО-ПРЕСС», 2010. – 112с., ил.

3. Григоренко Н.Ю., Цыбульский С.А. Диагностика и приемы коррекции звукопроизносительных расстройств у детей с нетяжелыми аномалиями органов артикуляции / Н.Ю. Григоренко, С.А. Цыбульский. – М.: Книголюб, 2005. – 144с.

4. Дьякова Е.А. Логопедический массаж / Е.А. Дьякова. – М.: Академия, 2005. – 107с.

5. Ласточкина О. В. Логопедичний масаж: курс лекцій. Навчально- методичний посібник для студентів спеціальності «Корекційна освіта. Логопедія»/ О. В. Ласточкина. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2012. – 80с.

6. Логопедія: підручник / За ред. М.К. Шеремет. — Вид. 3-тє, перер. та доповн. — К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. — 776 с.

7. Логопедия. Методическое наследие. В 5 кн. – М.: Гуманит.изд.центр ВЛАДОС, 2003. – 480с.

8. Лопатинська Н.А. Неврологічні основи логопедії. Курс лекцій: навчальний посібник для студентів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» / Н.А.Лопатинська. — Київ: Видавничий дім «Слово», 2017. — 152 с.

9. Новикова Е. Зондовый массаж. Коррекция звукопроизношения. Наглядно-дидактическое пособие / Е.Новикова. – Часть 1. – М.: Издательство "Гном и Д", 2009. – 457с.

10. Османова Г.А. Игровой логопедический массаж и самомассаж при коррекции речевых нарушений / Г.А.Османова, Л.А.Позднякова. – СПб.: КАРО, 2013. – 88с.: ил. – (Серия «Мастер-класс-логопеда»).

11. Приходько О.Г. Логопедический массаж при коррекции дизартрических нарушений речи у детей раннего и дошкольного возраста / О.Г. Приходько. – М: КАРО, 2010. – 160с.

12. Шафеева А. А. Логопедический массаж: метод. Пособие / А. А. Шафеева. – М.: БЕТА-ФРЕЙМ, 2009. – 56с.

4. Інформаційні ресурси.

www.Mymassage.ru

<http://zametkilogopeda.jimdo.com>

http://www.pedlib.ru/Books/7/0107/7_0107-1.shtml

<http://moslogoped.ru/narusheniya/>

<http://www.twirpx.com/file/458285/> <http://vunivere.ru/work8937>

5. **Форма підсумкового контролю успішності навчання:** іспит.

6. **Засоби діагностики успішності навчання:** алгоритми завдань для змістових та підсумкових модулів, усне опитування на лабораторних заняттях; завдання для самостійної роботи, реферати, іспит.